



ת"פ (חיפה) 25063-07-24 - מדינת ישראל נ' סאמי מרעי

ת"פ (חיפה) 25063-07-24 - מדינת ישראל נ' סאמי מרעי מחוזי חיפה

ת"פ (חיפה) 25063-07-24

מדינת ישראל

נגד

סאמי מרעי (עציר)

בית המשפט המחוזי בחיפה

[23.12.2024]

כב' הנשיא, השופט אבי לוי

גזר דין

כללי

הנאשם, סאמי (בן חסן) מרעי (יליד 6.9.2004), הורשע ביום 19.9.24, על סמך הודאתו במסגרת הסדר טיעון, בכתב אישום מתוקן שהוגש נגדו בגין עבירת שוד לפי סעיף 402(א) ועבירת תקיפת זקן לפי סעיף 368(א) לחוק העונשין, תשל"ז-1977 (להלן: "החוק"). הנאשם נעצר לראשונה במסגרת תיק זה, והוא עצור מיום 30.6.24 ועד לתום ההליכים המשפטיים נגדו.

עובדות כתב האישום המתוקן

ביום 30.6.24 בשעה 17:45 או בסמוך לכך, שהה הנאשם ברחוב החלוץ 54, חיפה (להלן: "הרחוב"). באותו מועד, ו.ב, יליד *** (להלן "המתלון"), טייל עם כלבתו ברחוב. הנאשם, אשר הבחין במתלון עובר לידו, החליט לשדוד את המתלון. הנאשם החל ללכת בעקבותיו של המתלון ומשהשיג אותו, התקרב אליו מאחור, וניסה להוציא מכיס חולצתו של המתלון ארנק, אשר הכיל ₪ 800 במזומן וכן כרטיסים שונים (להלן: "הארנק"). המתלון התנגד לכך, ובתגובה, חנק הנאשם את המתלון והפיל אותו ארצה, וכתוצאה מנפילתו ספג המתלון חבטה בראשו. המתלון נאבק בנאשם ואחז ברגליו כדי למנוע ממנו ליטול את הארנק, אולם הנאשם מצדו דחף את המתלון, נטל את הארנק ונמלט בריצה מהמקום כשהוא נושא עמו את הארנק, בכוונה לשלול אותו שלילת קבע מהמתלון. במעשיו, גנב הנאשם מהמתלון את ארנקו, ובין היתר גם את הכסף שהיה מצוי בו - ₪ 800, תוך שימוש באלימות. כתוצאה ממעשיו של הנאשם נגרמו למתלון שפשופים בידו, ברגליו וכן במצחו.

תסקיר שירות המבחן



על-פי תסקיר שירות המבחן שנערך בעניינו של הנאשם ביום 3.11.24 (להלן: "התסקיר") עולה כי לנאשם היכרות מוקדמת עם שירות המבחן במסגרת תסקיר המעצר בתיק זה. הנאשם הינו רווק, בן 20, נעדר הרשעות קודמות. מתואר כי הנאשם נעדר תמיכה משפחתית. עולה כי הנאשם החל לצרוך סמים בגיל צעיר ותיאר את הצריכה כדרך ההתמודדות שלו עם המציאות, וכאמצעי בריחה מרגשות קשים. הנאשם לא השתלב בעברו בהליכי טיפול בתחום ההתמכרויות, לטענתו בשל העדר מודעות להיותו מכור. הנאשם ביטא נכונות להשתלב בטיפול בתחום ההתמכרויות ומצוין שם כי הוא הגיע לתובנה באשר לקיומה של התמכרות והביע רצונו לשמור על ניקיון מפני חומרים ממכרים. יחד עם זאת, עולה כי הנאשם אינו בשל להליך טיפולי שיקומי מעמיק בתחום ההתמכרויות, לאור זאת שסירב להשתלב בקהילה טיפולית. הנאשם טען בפני שירות המבחן כי הרקע לביצוע העבירות הנדונות הוא היותו של הנאשם מחוסר עבודה, היותו סובל ממצוקה כלכלית ורגשית, והיותו נעדר גורמי תמיכה. עוד טען הנאשם כי צרך אלכוהול בכמות מופרזת בביתו, בטרם יציאתו לרחוב ובטרם ביצע העבירות המיוחסות לו. הנאשם טען בפני שירות המבחן כי יצא מביתו לצורך רכישת מזון, ראה את המתלונן, שאותו לא הכיר קודם לכן, והחליט לתקוף אותו כפי שמתואר בכתב האישום המתוקן. הנאשם טען כי לא היה מודע אותה עת לפציעות שנגרמו למתלונן. הנאשם מסר לשירות המבחן כי לאחר שנמלט עם הארנק, הוא השאיר את הכסף בביתו של חבר ובדרכו הביתה נעצר על-ידי גורמי החוק. לדברי הנאשם, הוא יצר קשר עם חברו על מנת שזה יחזיר את הכסף למתלונן וכי הכסף הוחזר. עוד תואר כי הנאשם נחשף לתמונות פציעותיו של המתלונן וחש בושה וחרטה על מעשיו, וכן נטען כי הביע נכונות להתנצל בפני המתלונן ולפצותו בהתאם להחלטת בית-המשפט. הנאשם מתואר כבעל-ערך עצמי נמוך ודפוסים התמכרותיים. עולה כי הנאשם הביע נכונותו לשינוי אורח חייו והביע נזקקות טיפולית. התרשמות שירות המבחן היא כי הנאשם ביצע את העבירות במטרה להשיג כסף קל ומהיר, בהיותו תחת השפעת אלכוהול, ומתוך קושי לבחור בדרכים אחרות על מנת לקדם מצבו. שירות המבחן הגיע לכלל מסקנה שלפיה רמת הסיכון להישנות ביצוע עבירות דומות בעתיד בינונית, וכי חומרתן, ככל ותהינה, צפויה להיות בינונית. לסיכום, המליץ שירות המבחן על הטלת ענישה קונקרטי, כזו אשר תציב גבול למעשיו, והמליץ, שכל שיטל על הנאשם עונש מאסר בפועל, יש לשלב את הנאשם בתהליך טיפולי בתחום ההתמכרויות במסגרת שב"ס.

הראיות לעניין העונש
המאשימה

המאשימה לא הגישה ראיות מטעמה לעניין העונש, הנאשם דכאן נעדר עבר פלילי.
ההגנה

ההגנה לא הגישה ראיות מטעמה לעניין העונש.
הטיעונים לעניין העונש

המאשימה

הפרקליטה המלומדת, עו"ד אביבית - מולונש קבדה, הגישה את טיעוניה לעונש בכתב, אשר סומנו טעת/1. במסגרת טיעוניה הכתובים ציינה המאשימה את הערכים המוגנים שנפגעו ממעשיו של הנאשם: כבוד האדם, גופו, קניינו, תחושת הביטחון האישי והציבורי, וכן פגיעה בסדר הציבורי. בנוסף לכך, ציינה המאשימה כי הנאשם פגע בעצם מעשיו גם בערך מוגן מיוחד - ערך ההגנה על החלש בחברה והגנה על הקשיש בפרט. המאשימה הדגישה את חומרת מעשיו של הנאשם בעצם הפגיעה באדם קשיש, וציינה כי היא נמנית עם המעשים הנקלים והבזויים ביותר שידעה החברה, הפוגעים באופן חמור בביטחון האישי ומגלמים אכזריות ואדישות לנזק הנגרם לקורבן העבירה. המאשימה, בטיעוניה, הדגישה את הנסיבות המחמירות הקשורות בביצוע העבירה: חלקו היחסי של הנאשם בביצוע העבירות - חלקו של הנאשם הינו מוחלט ואחריותו מלאה; הנזק שנגרם והנזק שהיה צפוי להיגרם - כפי העולה מעובדות כתב האישום המתוקן, התפתח מאבק בין הנאשם לבין המתלונן, זאת כדי להשיג את הארנק או כדי למנוע התנגדות המתלונן לגניבתו. במסגרת אותו מאבק, חנק הנאשם את המתלונן, הפיל אותו ארצה והביא לכך שהמתלונן קיבל מכה בראשו. כתוצאה מכך, נגרמו למתלונן שפשופים בידו, ברגליו וכן במצחו. המאשימה הדגישה בטיעוניה כי רק במזל נזקי המתלונן לא היו קשים במיוחד, שהרי די באלומות בעוצמה נמוכה כדי לגרום נזקים קשים לאדם קשיש בן 80.



הסיבות שהובילו לביצוע העבירות - המאשימה טענה כי באופן טבעי עבירות השוד מבוצעות לשם השגת רווח קל. בעניין זה הפנתה המאשימה לתסקיר ולטענה שעלתה בו כי מצבו הכלכלי של הנאשם ושתית אלכוהול עובר למעשיו, הם אלה שהובילו אותו לביצוע העבירה. המאשימה מצידה הדגישה כי אין בסיבות הנטענות כדי להפחית מחומרת המעשים, וכן הבהירה בין היתר כי מצוקה כלכלית אינה מהווה נסיבה מקלה ואין בה כדי להצדיק התנהגות עבריינית אלימה כלפי עוברי אורח, כך גם לגבי שימוש במשקאות אלכוהוליים. המאשימה תמכה על עצם צריכת אלכוהול או סמים לכאורה על-ידי הנאשם עובר למעצרו, במיוחד כאשר הוא טוען למצוקה כלכלית, וכן הביעה תהייתה לגבי מקור הכסף אשר שימש אותו לרכישתם. המאשימה טענה בתוקף כי אין בקושי כלכלי או בצריכת אלכוהול כדי להוות נסיבה מקלה למעשיו המתוארים בכתב האישום המתוקן.

יכולתו של הנאשם להבין את מעשיו ואת הפסול במעשיו לרבות בשל גילו - המאשימה הדגישה כי הנאשם היה בגיר בעת ביצוע העבירות (מעל גיל 18 ומתחת לגיל 21) וכי הנאשם איננו סובל מלקויות, ואינו קרוב לשום סייג לאחריות פלילית. עוד ציינה כי הנאשם לא היה נתון במצוקה נפשית ולא קדמה למעשיו התגרות כזו או אחרת, וכי הוא היה מודע היטב לחומרת מעשיו והשלכות התנהגותו.

המאשימה הדגישה את עוצמת האלימות שנקט הנאשם כלפי המתלונן וטענה כי אין להקל בעונשו משום שהסכום שנטל הינו נמוך באופן יחסי. עוד הדגישה המאשימה את הנזק הנפשי החמור, שקרוב לוודאי נגרם למתלונן, את הפגיעה בביטחונו האישי, ואת אותו ניצול לרעה של פערי הכוחות בין כוחו של הנאשם אל מול חולשתו של המתלונן, נוכח גילו המופלג. המאשימה בטיעוניה עתרה למתחם עונש של 3.5-5 שנות מאסר בפועל.

באשר לנסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירה: המאשימה הפנתה למסקנותיה והמלצותיה של שירות המבחן על פי האמור בתסקיר - שם פורטו נסיבות חייו האישיות והמשפחתיות המורכבות של הנאשם. צוין שם כי הנאשם הביע נכונותו להשתלב בטיפול בתחום ההתמכרויות. המאשימה הפנתה למסקנת שירות המבחן ולפיה רמת הסיכון להישנות ביצוע עבירות דומות בעתיד הינה בינונית, וחומרתן של העבירות אלה, ככל שיתבצעו, צפויה להיות בינונית. עוד ציינה המאשימה כי המלצת שירות המבחן היא להטיל על הנאשם ענישה קונקרטיה, כזו אשר תציב גבול למעשיו, וזאת לאור חומרת העבירות והנזקים שגרם למתלונן. כמו כן, ציינה את עמדת שירות המבחן ולפיה יש לשקול את אפשרות שילובו של הנאשם בתהליך טיפולי בתחום ההתמכרויות, במסגרת שב"ס. עוד הדגישה המאשימה כי בהעדר המלצה טיפולית או שיקומית, היא סבורה כי אין מקום לסטות ממתחם העונש שייקבע משיקולי שיקום. לאור הנטען, ביקשה המאשימה לגזור את עונשו של הנאשם ברף האמצעי-תחתון של המתחם שייקבע. עוד עתרה המאשימה להטלת מאסר מותנה ארוך ומשמעותי, ולחיוב הנאשם בפיצויים למתלונן.

ההגנה

הסנגור המלומד, עו"ד מאהר תלחמי, השמיע את טענותיו בעל-פה בפני בית-המשפט והדגיש את הנסיבות המקלות בעניינו של הנאשם. עוד טען הסנגור בהתייחסו לנסיבות הקשורות לביצוע העבירה כי צריכת אלכוהול היא זו שגרמה לו להעז ולבצע את העבירות, וטען כי הנאשם לא יכול היה להעריך את גילו המתקדם של המתלונן. כמו כן, ציין הסנגור כי הפציעות שנגרמו למתלונן לא היו חמורות והמתלונן בוודאי כבר החלים מהן. עוד טען הסנגור כי רצוי לראות ב'תקיפת הזקן', כנסיבה ולא כעבירה נפרדת בכתב האישום.



ההגנה טענה כי המתחם אליו עתרה המאשימה מחמיר עם הנאשם יתר על המידה, וכן הפנתה את בית-המשפט לפסיקה ולמקרים בהם נפסקו עונשים קלים יותר ביחס למתחם אליו עתרה המאשימה. ההגנה עתרה בטיעוניה למתחם עונש של 6-24 חודשי מאסר בפועל.

באשר לנסיבות המקלות אשר אינן קשורות בביצוע העבירה, ציין הסנגור את גילו הצעיר של הנאשם והמצוקה הקשה בה היה שרוי בעת ביצוע המעשים את העובדה, שהנאשם שיתף פעולה בחקירתו והודה במעשים בפני חוקריו; חסך זמן שיפוטי יקר בעצם הודאתו במסגרת ההליך המשפטי; חסך את העדת המתלונן בפני בית-המשפט; הביע חרטה על מעשיו (גם בפני חוקריו במשטרה וגם בפני נציגי שירות המבחן) ואף הביע בוושה עליהם; עוד טען כי הנאשם הורתע מביצוע מעשים שכאלה בעתיד וכי התרשמות שירות המבחן היא שאין מדובר באדם אלים; הסנגור הדגיש כי לנאשם נסיבות חיים קשות מאוד, זאת כפי שפורטו בהרחבה בתסקיר (אולם מטעמי צנעת הפרט לא יפורטו כאן); עוד ציין כי הנאשם הינו נעדר תמיכה ואין מי שידאג למחסורו; וכן הפנה את תשומת-לב בית המשפט לכך שהנאשם הביע רצונו להשתלב בהליך טיפולי.

לאור האמור, ביקשה ההגנה לגזור את עונשו של הנאשם בתחתית המתחם שייקבע. דברו האחרון של הנאשם

במסגרת הדיון, פנה הנאשם לבית-המשפט - הביע חרטה על מעשיו והתנצל עליהם. דיון והכרעה

יובהר כבר בפתח דבריי - מעשיו של הנאשם מעוררים סלידה ושאת נפש. מעשיו של הנאשם מהווים ניצול ציני של פערי הכוחות הפיזיים בינו לבין המתלונן. על בית-המשפט לעמוד על חומרתן של עבירות השוד, בפרט כאשר הן מבוצעות כלפי קשישים וחסרי ישע. קל וחומר, כאשר מדובר בפגיעה פיזית, שיש בה פוטנציאל לנזק רב. בית-המשפט העליון נתן דעתו הנחרצת באשר לאותן עבירות שוד המבוצעות כלפי אנשים קשישים. כך, למשל בע"פ 3307/08 מדינת ישראל נ' טועמי (יום 4.3.2009):

"עבירות השוד, ובמיוחד כשעבירות אלו מופנות כנגד קשישים, הינן רעה חולה שחובה על בתי המשפט לעקור משורש. הפניה דווקא לאוכלוסייה חלשה, אוכלוסיית הקשישים, מתוך תקווה כי אוכלוסייה זו לא תוכל להגן על עצמה, משקפת אנטי חברתיות עמוקה ומגלמת בתוכה אכזריות ואדישות לחומרת הפגיעה הנגרמת לקורבן העבירה" [ראו גם: ע"פ 7098/15 סטניסלב אבנזון נ' מדינת ישראל (ניתן ביום 15.2.2016)].

ככלל, בעת ביצוע מלאכת הענישה, העיקרון המנחה שנקבע במסגרת תורת הבניית שיקול-הדעת השיפוטי, הוא עקרון ההלימה: משמע, שימור יחס הולם בין חומרת מעשה העבירה בנסיבותיו ומידת אשמו של הנאשם ובין סוג העונש המוטל עליו ומידתו. על מנת לשמר יחס זה, עובר לקביעת העונש יש לשרטט מתחם עונש הולם, מתוך התחשבות בערך החברתי בו פגע המעשה, במידת הפגיעה בו, במדיניות הענישה הנוהגת ובנסיבות הקשורות בביצוע העבירה. מכאן, לאחר קביעת המתחם, וככל שבית-המשפט לא מצא לנכון לסטות הימנו מטעמי שיקום או הגנה על הציבור, ייקבע העונש המתאים לנאשם בשים לב לנסיבותיו האישיות ולנתונים נוספים, הללו שאינם קשורים בביצוע העבירה.



לשיטתי, העבירות החמורות אותן ביצע הנאשם מהוות יחדיו "אירוע אחד", שכן קיים ביניהן קשר הדוק - העבירות התרחשו באותו היום, כחלק בלתי-נפרד מתוכנית עבריינית לשדוד את ארנקו של המתלונן ולגנוב את תכולתו, כל זאת תוך שימוש באלימות פיזית כלפי המתלונן, כמתואר לעיל בכתב האישום המתוקן (ראו לעניין זה: ע"פ 4910/13 ג'אבר נ' מדינת ישראל, מפי כב' השופטת ברק-ארז, ניתן ביום 29.10.14; ע"פ 9308/12 עיסא נ' מדינת ישראל, ניתן ביום 30.7.15). משכך, ייקבע מתחם עונש אחד הולם לכלל המעשים, זאת לפי סעיף 40(א) לחוק העונשין. יודגש כי בגזירת העונש יישמר היחס ההולם בין חומרת מכלול המעשים ומידת אשמו של הנאשם לבין תקופת המאסר שיהא עליו לרצות וזאת לפי סעיף 40(ג) לחוק.

בכל הנוגע לערכים החברתיים המוגנים שנפגעו כפועל יוצא ממעשיו של נאשם זה, הרי שהדברים מובנים מאליהם: כבוד האדם, גופו וקניינו. בערך המוגן של שמירה על כבוד האדם וגופו, פגע הנאשם פגיעה קשה, בהיות הפגיעה כלפי איש מבוגר, חלש וחסר הגנה. במעשיו פגע הנאשם פגיעה קשה בתחושת הביטחון האישי והציבורי של המתלונן - ושל כל אותם האנשים הנמנים עם קבוצת גילו של המתלונן. לפיכך, ראוי לקבוע כי מידת פגיעת המעשה בערכים המוגנים הינה גבוהה.

בעניין הערכים המוגנים הנפגעים בעבירות שוד כלפי קשישים, אפנה לדברים שנכתבו ב-ע"פ 1261/15 מדינת ישראל נ' יוסף דלאל (ניתן ביום 3.9.2015):

"... בהיותו 'טרף קל', מועד האיש הקשיש להיות קרבן לגניבה או לשוד. בצד הנזק הכלכלי, נגרם לא אחת גם נזק פיזי, רגשי ותפקודי. הבטחון העצמי מתערער, האמון בזולת נגרע, עד כי לעיתים הפגיעה היא חסרת תקנה. אנו מצוים לגמול ולהרתיע: "בית משפט זה רואה בענישה המחמירה בנושאים אלו את תרומתו להגנה על קשישים וביטוי לרצונו להבטיח כי גם בערוב ימיהם לא יהפכו מי שאינם עוד בשיא כוחם הפקר למעשי בריונות, ולא תיפגע איכות חייהם (ע"פ 1044/13 זידאן נ' מדינת ישראל (ניתן ביום 29.10.2013))."

על מנת לשרטט את מתחם העונש ההולם בעיינו של הנאשם, עיינתי בפסיקה רחבה העוסקת בעבירות מסוג זה: ב-ע"פ 7098/15 סטניסלב אבנזון נ' מדינת ישראל (ניתן ביום 15.2.16), הורשע המערער בעבירות של שוד לפי סעיף 402(א) לחוק, ותקיפת זקן לפי סעיף 1368(א) לחוק. באותו מקרה, המתלוננת - קשישה בת 77, הגיעה לסניף בנק בירושלים ומשכה כספים בסכום של ₪ 7,802. המתלוננת הכניסה את הכסף לשקית שהייתה בידה, ויצאה מהבנק. המערער, אשר שהה באותה עת בבנק, החל לעקוב אחר המתלוננת ברחוב, ברכבת הקלה ובאוטובוס. לאחר שהמתלוננת יצאה מבית-חולים בו ביצעה בדיקה רפואית, היא עלתה על אוטובוס בכיוון ביתה ואף החליפה קו אוטובוס כדי להגיע ליעדה, כאשר בכל אותו הזמן המערער המשיך לעקוב אחריה. כאשר נעמדה המתלוננת סמוך לדלת ביתה, פנה המערער אליה, שאלה היכן נמצא רחוב מסוים, ואז משך בשקית שהייתה בידה וברח מהמקום. המתלוננת נפלה כתוצאה ממעשיו של המערער, התגלגלה במדרגות ונגרמו לה כאבים בידה הימנית ונפיחות וכאבים בקרסול ימין. המערער בעל עבר פלילי. בית-משפט קמא קבע מתחם עונש הולם של 24-60 חודשי מאסר בפועל, וגזר על המערער עונש של 36 חודשי מאסר בפועל, מאסר מותנה של 12 חודשים (למשך שנתיים) ופיצוי למתלוננת בסך ₪ 20,000. ביהמ"ש העליון דחה את הערעור וקבע כי בגזר-הדין נעשתה התחשבות הולמת בנסיבות האישיות של המערער שאינן קשורות בביצוע העבירה וכי אין העובדה שהיה נתון ללחצים מצדיקה את הפגיעה במתלוננת הקשישה או הקלה בעונשו.



ב-ת"פ (מחוזי ב"ש) 29880-01-20 מדינת ישראל נ' סיגל התשואל (ניתן ביום 18.11.21), הורשעה הנאשמת על-פי הודאתה בכתב אישום מתוקן, בעבירה של שוד לפי סעיף 402(א) לחוק. באותו מקרה, הגיעה המתלוננת - קשישה בת 82, אל הכניסה לבניין דירתה, כאשר היא נושאת עמה את תיקה אישי. הנאשמת הבחינה במתלוננת ובתיק אותו אחזה, ניגשה אל הקשישה מאחור והחלה למשוך את התיק בחוזקה. מעוצמת המשיכה נפלה הקשישה ארצה, נחבטה ברצפה וקיבלה מכות ברגליה ובראשה. המתלוננת המשיכה לאחוז את תיקה, הנאשמת לא הרפתה ומשכה בחוזקה את התיק, תוך שהיא גוררת את המתלוננת על הרצפה. בשלב מסוים נקרעו רצועות התיק והנאשמת חטפה את התיק מידי המתלוננת ונמלטה מהמקום. הנאשמת גנבה את התיק שהכיל: ארנק, כרטיסים שונים, תעודת זהות, מפתחות, משקפי ראייה, מכשיר פלאפון, ₪ 250 ומטבעות כסף. כתוצאה ממעשי הנאשמת חשה הקשישה כאבים ברגליה, בגבה ובראשה ונגרמו לה שטפי דם בשורש כף ידה. לבית-המשפט הוגש תסקיר נפגעת עבירה, אשר פירט את הפגיעות שנגרמו למתלוננת ואת השלכותיו של המקרה על איכות חייה. בית-המשפט קבע מתחם עונש הולם של 40-60 חודשי מאסר בפועל וגזר על הנאשמת 40 חודשי מאסר בפועל, מאסר מותנה של 12 חודשים (למשך 3 שנים) ופיצוי בגובה של 75,000 ₪.

ב-ע"פ 6056/18 שלמה אדרי נ' מדינת ישראל (ניתן ביום 16.5.19), הורשע המערער על-פי הודאתו במסגרת הסדר טיעון וכתב אישום מתוקן, בעבירת שוד לפי סעיף 402(א) לחוק. באותו מקרה, המתלוננת - קשישה בת 90, רכשה מצרכים בשעות הבוקר, במרכז מסחרי בבאר-שבע. בסיום הרכישה, העבירה המתלוננת את המצרכים ואת ארנקה שהכיל 200 ₪ לתוך שקית, והחלה לחזור בהליכה לביתה. המערער, שהבחין במתלוננת ובתכולת השקית, משך אותה מידי המתלוננת ונמלט מהמקום. כתוצאה מכך נפלה המתלוננת ארצה, נחבלה בראשה, ונזקקה לטיפול רפואי. דובר על מערער בעל עבר פלילי של 21 הרשעות קודמות בעבירות סמים ורכוש. בית-משפט קמא קבע מתחם עונש הולם של 24-50 חודשי מאסר בפועל, ונגזרו על המערער 38 חודשי מאסר בפועל, מאסרים מותנים, פיצוי למתלוננת בסך 7,000 ₪ וקנס בסך 1,500 ₪. בית-המשפט העליון דחה את הערעור.

ב-ע"פ 261/20 פייק שמאילוב נ' מדינת ישראל (ניתן ביום 12.7.20) דובר על מערער שהורשע בביצוע עבירת שוד לפי סעיף 402(א) לחוק, כלפי המתלוננת - אישה בת 63 [מספר שנים מתחת לגיל ההגדרה בחוק]. באותו מקרה, הסתובבה המתלוננת בשעות שלפני הצהריים במרכז מסחרי בעיר נצרת-עילית, ובשלב מסוים נכנסה לחנות. המערער נכנס אחריה, הבחין במתלוננת ובתיק שאחזה בידה והחליט לשדוד אותה. כאשר יצאה המתלוננת מהחנות, עקב אחריה המערער ובשלב מסוים ניגש אליה כדי לקחת ממנה את התיק. המתלוננת הבחינה במערער, אחזה בתיק בחוזקה בשתי ידיה בצמוד לחזה והמערער משך את התיק מידה, חרף התנגדותה של המתלוננת, ועזב את המקום. בתיקה של המתלוננת היו - שטר של 100 ₪, כרטיס אשראי בנקאי ומפתחות ביתה של המתלוננת. המערער נדון בבית-משפט קמא ל-30 חודשי מאסר לריצוי בפועל, 12 חודשי מאסר מותנה, וחויב בפיצוי כספי למתלוננת בסך של 1,000 ₪. בנוסף, הופעל כנגדו עונש מאסר על תנאי למשך 9 חודשים במצטבר (בסך הכול נגזרו עליו 39 חודשי מאסר בפועל). בערעורו בפני בית-המשפט העליון, טען המערער להגנתו כי היה במצב של "שכרות" בעת ביצוע המעשים וכי היה על בית-משפט קמא להתחשב בכך בעת הכרעת דינו ואף לזכותו מפאת סייג השכרות. בית-המשפט העליון התרשם כי המערער אכן שתה אלכוהול טרם ביצוע השוד (הדבר בא לידי ביטוי גם בהודעת המתלוננת וגם בדברי חוקר המשטרה), אולם סבר כי צדק בית-משפט קמא במסקנתו לפיה לא היה המערער "שיכור" כמשמעו בחוק העונשין. הערעור נדחה לעניין הכרעת הדין, אולם התקבל באופן חלקי לעניין העונש, באופן זה שמחצית עונש המאסר שהופעל נגד המערער ירוצה בחופף לעונש המאסר שנגזר עליו בתיק זה. בית-המשפט התחשב בנסיבות חיי הקשות של המערער ובמצבו הרפואי הקשה (לרבות הכרה בנכות 100%) ולבסוף נגזרו עליו 34.5 חודשי מאסר בפועל, בניכוי ימי מעצרו.

מתחם העונש ההולם

בבואי לגבש את מתחם העונש ההולם יש לתת את הדעת לנסיבות הקשורות בביצוע העבירות, זאת בהתאם לסעיף 40(א) לחוק העונשין.



בהקשר של עבירות אלה, המונח "זקן" עוגן בסעיף 1368 (ג) לחוק והגדיר אותו כמי שחצה את גיל 65 שנים. במקרה דכאן, המדובר במתלונן בגיל 80 שנים, אשר חצה את הגיל הנקוב בחוק לפני שנים רבות. אי לכך, הרי שלפנינו אדם פגיע מאוד ודי במעשה קל שבקלים בכדי לפגוע בגופו, בנפשו, בתפקודו ובאורח חייו. בצדק טענה המאשימה כי רק במזל לא נגרמו למתלונן נזקים פיזיים חמורים יותר. לאור זאת, הרי שיש לתת לגילו של המתלונן משקל גדול יותר בעת בחינת מתחם העונש ההולם. בעניין זה, אפנה לדבריו של כב' השופט א' שטיין ב-ע"פ 6056/18 שלמה אדרי נ' מדינת ישראל (ניתן ביום 16.5.19), פסקה 17 לפסק-הדין.

באשר לנסיבות שהביאו את הנאשם לביצוע המעשים - בתסקיר שנערך לנאשם עלה כי הנאשם צרך לכאורה אלכוהול בטרם ביצע המעשים, ונטען כי היה בכך כדי להשפיע עליו בעת ביצוע המעשים. המאשימה התייחסה לטענה זו במסגרת טיעוניה הכתובים, וההגנה מצדה העלתה טענה זו במסגרת טיעוניה בעל-פה. כאמור, התיק דנן הגיע לכדי הסדר טיעון בהסכמת הצדדים והליך הוכחות לא נוהל. אולם, אף ש"טענת השכרות" לא נבחנה ולא הוכחה, יובהר כי גם אם היה מוכח בדין כי הנאשם צרך אלכוהול טרם ביצוע המעשים, אין בכך כדי להוות הצדקה או תירוץ למעשי הנאשם. ב-ע"פ 261/20 פייק שמאילוב נ' מדינת ישראל (ניתן ביום 12.7.20), אשר פורט בהרחבה לעיל, נתן בית-המשפט העליון דעתו לכך שצריכת אלכוהול, אף אם הוכחה בדין, אין היא מהווה מניעה מלהרשיע את הנאשם (ככל שאינה עולה כדי סייג לאחריות פלילית) [ראו עמוד 4 לפסק-דינו של השופט נ' סולברג].

במקרה דכאן, קיימות נסיבות נוספות אשר יש להתחשב בקיומן: העבירות בוצעו על ידי הנאשם ביוזמתו, ובמטרה להשיג רווח קל; העבירות נעשו תוך שימוש באלימות פיזית כלפי המתלונן; למתלונן נגרמו חבלות בגוף והוא היה צפוי לסבול מנזקי גוף חמורים יותר; לא קדמה למעשים התגרות כזו או אחרת; הנאשם אינו קטין, גילו היה 19 שנים בעת ביצוע העבירות; הנאשם אינו סובל מלקויות כלשהן ולא קיים בעניינו סייג לאחריות פלילית.

בנוסף לכך, הנזק הנפשי של נפגע העבירה צריך להילקח בחשבון בעת שקילת המתחם. בתיק זה לא הוגש 'תסקיר נפגע עבירה' למתלונן, אולם אין חולק כי בנסיבות בהן אדם קשיש מותקף באמצע הרחוב, מוצא עצמו חבול ומוטל חסר אונים - די בכך כדי לשכנע כי נגרם למלונן נזק נפשי שילווה אותו גם בעתיד. סנגורו של הנאשם אף הסכים עם הנחה זו במסגרת טיעוניה ההגנה לעונש (ראו עמ' 7 לפרוטוקול הדיון מיום 10.11.24, שורות 14-15).

לאור המקובץ, סבור אני כי יש לקבוע מתחם ענישה הולם הנע בין 26-48 חודשי מאסר בפועל, לצד עונשים נלווים. משנקבע מתחם הענישה, בשלה השעה להגדיר את העונש המדויק שיוצב בתוככי מתחם הענישה, תוך התחשבות בנסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירה, זאת לפי סעיף 40 יא לחוק העונשין.

בעניין זה, לא נעלמו מעיני הנסיבות הבאות: הנאשם הוא אדם צעיר בן 20, ללא עבר פלילי; הנאשם שיתף פעולה עם רשויות החוק; הנאשם בעצם הודאתו נטל אחריות על מעשיו; הנאשם הביע חרטה ואף בושה על מעשיו, והתנצל עליהם; הנאשם חסך זמן שיפוטי יקר וכן ייתר את העדת המתלונן; הנאשם הביע נכונותו להשתלב בהליך טיפולי; לנאשם נסיבות חיים קשות, אשר פורטו בהרחבה בתסקיר שנערך לו על-ידי שירות המבחן. נוכח ממצאי שירות המבחן אשר פורטו לעיל ובהיעדר המלצה שיקומית - נראה כי אין הצדקה לחרוג ממתחם הענישה שנקבע משיקולי שיקום.

סוף דבר

מוטלים, אפוא, על הנאשם עונשים כדלקמן -

(א) 28 חודשי מאסר לריצוי בפועל, מיום מעצרו.

(ב) 12 חודשי מאסר על תנאי שלא יעבור במשך שלוש שנים מיום שחרורו ממאסרו, עבירת אלימות מסוג פשע.

(ג) 6 חודשי מאסר על תנאי שלא יעבור במשך שלוש שנים מיום שחרורו ממאסרו, עבירת אלימות מסוג עוון או עבירת רכוש.

(ד) פיצויים בסך 5,000 ₪ לטובת נפגע העבירה.

הפיצויים ישולמו ב-5 תשלומים חודשיים שווים החל ביום 1.2.25 ויועברו לנפגע העבירה לפי פרטים עדכניים שיימסרו בידי המאשימה למזכירות. אי תשלום אחד מן התשלומים במועד יעמיד את יתרת הפיצוי לפירעון מיידי.

כפי שהומלץ במסגרתו של תסקיר שירות המבחן, אבקש משב"ס לבחון את התאמתו של הנאשם לטיפול במסגרת בית המאסר.

זכות ערעור כחוק.

ניתן היום, כ"ב כסלו תשפ"ה, 23 דצמבר 2024, במעמד הצדדים.